સુપ્રભાતમ્

સુરેશ પ્રા. ભટ્ટ
ફોન : ૨૩૨૨૨૨૫૫

દગાબાજી થી સટ્ટાખોરીમાં જ ધરમ લાગે છે!
કઠોર ક્રિકેટરોને કાયદા નરમ લાગે છે!
ભાંગ્યો ભરમ, ખોયો મરમ, પરમ રમતનો-
ક્રિકેટનું નામ લેતાં ય હવે શરમ લાગે છે
(બદનામ રમત)

મામાઓ પર
માથા ભારે ભાણાની
પડી પસ્તાળ!
(પવન બંસલ - અમિત શાહ)

છે મચ્છપન!
ક્રિકેટ જંગલનો
ચંદન ચોર!
(સટ્ટાખોર - વીરપ્પન)

ચિંતન

દૌર્જન્યાજ્નૃપતિ વિંનશ્યતિ યતિઃ સંગાત્સુતો લાલના- ઃિ પ્રોડનધ્યયનાત્કુલં કુતનયાચ્છી લં ખલોપાસનાત્ ।
હ્રીર્મદ્યાદનપેક્ષણાદપિ કૃષિઃ સ્નેહઃ પ્રવાસાશ્રાયા - ત્મૈત્રીં ચા પ્રણયાત્સમૃદ્ધિશ્નયાત્યાત્રાત્પરમાદાદ્ધનમ્ ॥

આ શ્લોક સમજાવે છે કોઈ પણ ખરાબ સંગત ખરાબ સલાહ કે અયોગ્ય વ્યકિતને સાથે સંકળાઈને કોઈનું પણ પતન કે નાશ પામે છે.

'રાજાને કોઈ અયોગ્ય સચિવ કે સલાહકાર મળી જાય તેની બુદ્ધિ-સલાહ પ્રમાણે ચાલે ત્યારે રાજા અને રાજ્યનો નાશ થાય છે.'

યોગી-જતિ-સંત-મહાત્મા લોકોના વધુ પડતા સંસર્ગથી તેમને સાથે હળીમળી-સંબંધો વિકસાવે ત્યારે તેમનું પતન નિશ્ચિતપણે થાય છે.

સંતાનોને વધારે પડતાં લાડ લડાવવા અને એમની બધી જ યોગ્ય-અયોગ્ય માગણીઓ-ઈચ્છાઓને પંપાળવાથી બાળકો પણ બગડી ને પતન પામે છે.

બ્રાહ્મણ-અધ્યયનના અભાવે, પઠન-પાઠનના આળસને કારણે જ્ઞાનનું વિસ્મરણ થઈ જાય છે અને બ્રાહ્મણત્વ ઝાંખપ અનુભવે છે.

કુળમાં ખરાબ પુત્રના ખરાબ સંસ્કાર-ઉછેરથી કુળને લાંછન લાગે છે. દુર્જનો સાથેની દોસ્તીથી સદાચાર ચાલ્યા જાય છે. દુરાચરણ તરફ દોરી જાય છે. વ્યસન-મદિરાથી લજ્જા જતી રહે છે. ખેતી-ધંધા પ્રત્યે બેદરકારી રાખવાથી નાશ પામે છે. સતત પ્રવાસ-ઘરથી દૂર રહેવાથી સ્નેહ ને મૈત્રીને આંચ આવે છે. અનિતિથી સમૃદ્ધિ નાશ પામે છે. ધનનો બેદરકારીપૂર્વક ઉપયોગ કરવાથી નાશ પામે છે.

સુવિચાર

- માણસ એવી વ્યકિત સાથે લગ્ન કરે છે, જેની સાથે એ રહી શકે, બહુ ઓછા લોકો એવી વ્યકિત સાથે લગ્ન કરે છે જેના વગર એ રહી ન શકે - **બાસુ ચેટર્જી**
- નિષ્ફળતા એટલે મુલત્વી રાખવામાં આવેલા સફળતાના પ્રયાસો - **લક્ષ્મી મિત્તલ**
- આપણી દાનત ચમત્કારિક રીતે આપણો સ્વભાવ બની જાય છે - **શેકસપિયર**
- સદભાગ્ય હંમેશા પરિશ્રમની સાથે અને પાછળ જ હોય છે - **ગોલ્ડ સ્મિથ**
- જો તમારે લોકોને રડાવવા હોય તો તમારે પણ રડવું જોઈએ, જો તમારે લોકોને હસાવવા હોય તો ચહેરો ગંભીર રાખવો જોઈએ - **ઈરાનીયન કહેવત**
- પોતાના અંતરઆત્માના અવાજ અનુસાર ચાલવું તે યશસ્વી થવાનો સૌથી સહેલો ઉપાય છે - **એસ. ભટ્ટાચાર્ય**

બોધ કથા

સિધ્ધાંત-નિયમ-નિર્ણયો મક્કમ જરૂર હોવા જોઈએ પણ એમાં કદાપિ વ્યવહારુ છૂટછાટ ન લેવાય એવું નથી ક્યારેક કોઈનું મન રાખવા સામાન્ય બાંધ છોડ કરવી પણ પડે!

પૂ. મહાત્મા ગાંધી નિયમો અને સિધ્ધાંતોને ચુસ્તપણે પકડી એનો અમલ કરતા જ હતા.

મુંબઈ પ્રવાસ દરમિયાન ગાંધીજી ગુજરાતના પનોતા પુત્ર પારસી એવા જહાંગીર કામા ને ત્યાં જુહુ ખાતે એમના બંગલામાં રોકાયા હતા-એમના અનુયાયી મીરાબેન બાપુની વ્યવસ્થા સાચવવા સાથે હતાં-રસોડામાં કામકાજ કરતાં જોયું તો એક મોટા 'આઈસ બોક્સ'માં પાણીની શીશીઓ સાથે વાઈન બોટલ, ચીકન સાથે દ્રાક્ષ અને અન્ય ફળો પણ પડયા હતાં તે જોયું.

જમ્યા પછી બાપુજીને એક ડીશમાં દ્રાક્ષ અને ચીકુ પિરસાયાં-ગાંધીજી અને કામાની હાજરીમાં જ મીરાબેન જરા ઉગ્ર અવાજે બોલ્યાં-'બાપુ આ ફળ ન ખાશો!' તે માંસ અને દારૂવાળી આઈસ બોક્સમાંથી આવ્યાં છે!

બાપુ પરિસ્થિતિ પામી ગયા-સ્મિત સાથે બોલ્યાં, અરે એમાં શું? દ્રાક્ષ કંઈ માંસની રકાબીમાં મૂકીને તો નથી આપી ને?

અને બાપુજીએ તરત વ્યવહારુ નિર્ણય લઈ પરિસ્થિતિને તદ્દન હળવી-સહજ બનાવી નાખી દ્રાક્ષ ખાવા લાગ્યા.

E-mail : sureshchandrabhatt18@gmail.com

૧૯૪૧માં અવસાન થયું ત્યારે ટાગોર સમગ્ર વિશ્વ માટે અકલ્પનીય ખજાનો મૂકીને ગયા હતા, કવિતા, ટૂંકી વાર્તા, નવલકથા, ગીતો, કટાક્ષિકા, પ્રવાસવર્ણન, પત્ર જેવા અનેક પ્રકારની કૃતિઓનું તેમણે સર્જન કર્યું હતું

હું રસ્તે રઝળતી વારતા

- અચના પટેલ

રવિન્દ્રનાથ ટાગોરનો ૧૫૨મો જન્મદિન અને તેમને નોબેલ પારિતોષિક એનાયત મળ્યાનું શતાબ્દી વર્ષ ઉજવાઈ રહ્યું છે. ટાગોરે લખેલા કાવ્યસંગ્રહ 'ગીતાંજલિ' માટે તેમને ૧૯૧૩માં નોબેલ પારિતોષિક અપાયું હતું. પણ તેમની સૌથી મોટી ખાસિયત એ હતી કે તેઓ બાળક જેવું ઋજુ અને કોમળ હૃદય ધરાવતા હતા. સમાજમાં વ્યાપેલી બદીઓ, નાત-જાતના બંધનો, મહિલાઓની દયનીય સ્થિતિમાં સુધારો લાવવા તેમણે રૂઢિચુસ્તો સામે બંડ પોકાર્યું હતું. ગરીબ વંચિત ખેતમજૂરો માટે તેમનાં મનમાં કરુણાનો સાગર લહેરાતો હતો. ઈશ્વર પ્રત્યે અખૂટ શ્રધ્ધા, કુદરતી સૌંદર્યના અનોખા પ્રેમી હોવાની સાથે તેઓ રાષ્ટ્રવાદ, સ્વદેશાભિમાની જબરજસ્ત લાગણી ધરાવતા હતા. સમગ્ર વિશ્વમાં ટાગોર એક માત્ર એવી વ્યકિત છે, જેમના કાવ્યો બે દેશના રાષ્ટ્રગીત બન્યા છે. આ બે દેશ છે ભારત અને બાંગ્લાદેશ.

૭ મે, ૧૮૬૧ના રોજ જન્મેલા ટાગોરનું જીવન અનેક વિરોધાભાસી પરિસ્થિતિઓની વચ્ચે સદાય ધબકતા રહેતા વિશ્વમાનવનું અનેરું પ્રતીક છે. ગુરુદેવ ટાગોરના આવા કેટલાક અનોખા વિરોધાભાસ પર નજર કરીએ તો, તેઓ કયારેય સ્કૂલે ગયા ન હતા. તેમની પાસે કોઈ ડિગ્રી હતી નહીં. આમ છતાં તેમણે આંતરરાષ્ટ્રીય કક્ષાની યુનિવર્સિટીની સ્થાપના કરી હતી. તેઓ જમીનદાર પરિવારના સભ્ય હતા. એ જમાનામાં જમીનદારો પોતાના ખેતમજૂરો સાથે જાનવરો કરતાં પણ બદતર વર્તન કરતા હતા. આમ છતાં ટાગોર ખેતમજૂરોની વ્યથાને બહુ સારી સમજી શકતા હતા અને તેને દૂર કરવા યથાશકિત પ્રયાસ કરતા હતા. ૧૯મી સદીના ભારતમાં મહિલાઓનું સ્થાન ઉતરતું મનાતું હતું અને તેમનું જીવન માત્ર ઘરની ચાર દીવાલો પૂરતું મર્યાદિત રહેતું હતું. આમ છતાં, કવિવર રવિન્દ્રનાથ મહિલાઓની અંતર્મનની ક્ષિતિજોને સમજવામાં અને તેને વિસ્તારવામાં સફળ રહ્યા હતા. ધર્મ અને ઈશ્વર પ્રત્યે તેમની અખૂટ શ્રધ્ધા હતી અને આ લાગણીને તેઓ શ્રૃંગારિક ભાષામાં અભિવ્યકત કરતા હતા, જયારે પ્રેમની લાગણીને વાચા આપવા તેઓ ધાર્મિક શૈલીનો ઉપયોગ કરતા હતા.

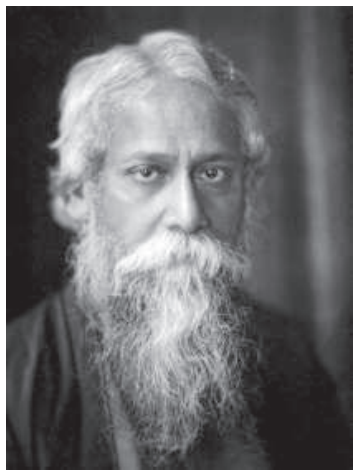

પોતાના વ્યકિતત્વ અને સર્જનમાં રહેલા આ વિરોધાભાસોનું કારણ સમજાવતાં એક સમયે કવિવરે કહ્યું હતું કે, તેમનો જન્મ થયો ત્યારે ભારતમાં ત્રણ મહત્વની ચળવળો ચરમસીમાએ પહોંચવા થનગની રહી હતી. સામાજિક અને ધાર્મિક સુધારાઓનો દોર પૂર જોશમાં હતો, બંગાળમાં સાહિત્યિક નવજાગૃતિ ફેલાઈ હતી અને સમગ્ર દેશમાં રાષ્ટ્રવાદની ચળવળ ઉગ્ર બનવા તરફ હતી. તેમના દાદા દ્વારકાનાથ ખૂબ જાણીતા ઉદ્યોગ સાહસિક હતા અને બ્રહ્મોસમાજનો પાયો નાંખવામાં તેમના પિતા દેવેન્દ્રનાથ ટાગોરનો મોટો ફાળો હતો. બ્રહ્મોસમાજે તત્કાલીન હિન્દુ સમાજની સંકુચિતતાને દૂર કરવામાં મુખ્ય ભૂમિકા ભજવી હતી. કોલકાતા ખાતેના તેમના નિવાસસ્થાનમાં અનેક ધર્મ અને સંસ્કૃતિના લોકોની અવર જવર રહેતી હતી. માત્ર ભૌતિક નહીં વૈચારિક સાંસ્કૃતિક રીતે પણ સમૃદ્ધ ગણાતા ટાગોર પરિવારમાં ઉછેર થયો હોવાના કારણે ઔપચારિક શાળા શિક્ષણ નહીં મળવા છતાં તેમના વિચારો સમૃધ્ધ બન્યા હતા. ખૂબ જ નાની વયે તેમના સાહિત્યકાર વ્યકિતત્વનો વિકાસ થવા માંડયો હતો, જેમાં તેમના ભાઈ જયોતિરિન્દ્રનાથે ભરપૂર સહયોગ આપ્યો હતો.

બાળપણ અને કિશોર વયે તેઓ પોતાની સાળી કાદંબરી દેવી સાથે રમતા હતા અને કાદંબરી તેમના ખાસ મિત્ર હતાં. યુવાન વયે પારિવારિક સંપત્તિના સંચાલન માટે તેઓ બાંગ્લાદેશમાં ગયા હતાં. અહીં બંગાળની નદીઓ અને હરિયાળી જોઈને તેઓ આ પ્રદેશના કુદરતી સૌંદર્યના ચાહક બન્યા હતા. આ સાથે જ તેઓ સામાન્ય માણસોના પરિચયમાં પણ આવ્યા હતા, જેના કારણે માનવ સ્વભાવ અને સામાજિક પરિસ્થિતિઓ અંગેની તેમની સભાનતા વધી હતી. ૨૦ વર્ષની ઉંમરે તેમના લગ્ન ૧૦ વર્ષમાં મૃણાલિની દેવી સાથે થયા હતાં. તેમનું લગ્ન જીવન એકંદરે સુખી હતું. જો કે ૨૦મી સદીની શરૂઆતમાં તેમના જીવનમાં કેટલીક દુઃખદ ઘટનાઓ બની પિતા અન પત્નીના અવસાન બાદ તેઓ એકલા પડી ગયા હતા. દરમિયાન તેઓ આઝાદીની લડતમાં જોડાયા અને સ્વદેશી ચળવળના પ્રખર સમર્થક બન્યા. બાદમાં વૈચારિક મતભેદ પડતાં તેમણે રાજકીય ક્ષેત્રમાંથી સંન્યાસ લઈ લીધો, પરંતુ રાષ્ટ્રવાદની તેમની લાગણી છેક છેલ્લી ઘડી સુધી અકબંધ હતી.

૧૯૧૩ના વર્ષનાં નોબેલ પારિતોષિક માટે તેમની પસંદગી થઈ અને અંગ્રેજ સરકારે તેમને નાઈટહુડનો ખિતાબ આપ્યો. ૧૯૧૯માં જલિયાવાલા બાગ હત્યાકાંડનો વિરોધ કરવા તેમણે પોતાનો આ ખિતાબ અંગ્રેજ સરકારને પરત કરી દીધો. પોતાના સમગ્ર જીવન દરમિયાન ટાગોર અલગ અલગ પ્રદેશ અને સંસ્કૃતિઓની મુલાકાત લેતા હતા. પોતાના પ્રવાસ દરમિયાન તેઓ વિશ્વભારતી અને શાંતિનિકેતન યુનિવર્સિટી માટે દાન એકઠું કરતા રહ્યા. પાછલી વયે કવિવરનો ચિત્રકાર તરીકે પ્રાદુર્ભાવ થયો. રવિન્દ્રનાથ બ્રિટિશ સામ્રાજયવાદના વિરોધી હતા, પરંતુ અંગ્રેજી સાહિત્ય અને કળાના તેઓ અનન્ય ચાહક હતા. તેઓ રાષ્ટ્રવાદને આક્રમક અને સ્થૂળ સ્વરૂપે સ્વીકારવાની ચીલા ચાલુ માનસિકતામાં જકડાવા માગતા ન હતા. ટાગોરના મતે રાષ્ટ્રવાદ કરતાં પણ મોટો ધર્મ માનવતાનો હતો.

૧૯૪૧માં અવસાન થયું ત્યારે ટાગોર સમગ્ર વિશ્વ માટે અકલ્પનીય ખજાનો મૂકીને ગયા હતા. કવિતા, ટૂંકી વાર્તા, નવલકથા, ગીતો, કટાક્ષિકા, પ્રવાસવર્ણન, પત્ર જેવા અનેક પ્રકારની કૃતિઓનું તેમણે સર્જન કર્યું હતું. ઉદાહરણ તરીકે તેમણે ૧૦૦ ટૂંકી વાર્તા, ૪૦ નાટકો અને ૨૦૦૦થી વધુ ગીત લખ્યા હતા. તેમની કૃતિઓનો સંગ્રહ ૩૦ દળદાર અંકોમાં કરવામાં આવ્યો છે. તેમણે ૩૦૦૦થી વધુ ચિત્રો દોર્યા હતા. તેમના ચિત્રો એ લેખન અને કળા વચ્ચેના અંતરને દૂર કરે છે. ભારતીય શાસ્ત્રીય સંગીત, લોકસંગીત અને વિદેશી સંગીતની અસર તળે તેમણે રવીન્દ્રસંગીત નામનો સંગીતનો અનોખો પ્રકાર વિકસાવ્યો છે, જે હજુ આજે પણ લોકપ્રિય છે. હાલના આપણા ઘણાં પ્રખ્યાત કલાકારો જે ફયુઝન આર્ટની વાત કરે છે. તેના મૂળિયા વર્ષો પહેલા ટાગોરે નાખેલા છે. રવિન્દ્ર સંગીત આજે બંગાળની આગવી ઓળખ ગણાય છે.

બંગાળ અને ભારતે તેમના ગીતોને સત્તાવાર રાષ્ટ્રીગીત તરીકે સ્વીકાર્યા છે,જયારે શ્રીલંકાનું રાષ્ટ્રગીત પણ તેમની પાસેથી પ્રેરણા લઈને બનાવાયું હોવાનું કહેવાય છે. તેમનું અવિસ્મરણીય ગીત એકલા ચાલો રે 'ગાંધીજીને પ્રેરણા આપતું હતું અને આઝાદીના લડવૈયાઓમાં નવી ઊર્જાનો સંચાર કરતું હતું.' જયારે સમગ્ર પશ્ચિમી જગત તેમને ગીતાંજલિ અને સાધનાના સર્જક તથા તત્વચિંતક-લેખક તરીકે ઓળખતું હતું. ટાગોરે લખેલી ટૂંકી વાર્તાએ આધુનિક ભારતીય સાહિત્યના ઉદભવમાં પ્રેરક બળ તરીકે કામ કર્યું હતું. ચોખેર બાલીમાં વિધવા નારીની વ્યથા છે અને ગોરામાં તેમણે જ્ઞાતિ વ્યવસ્થાના જડ બંધનો તથા રાષ્ટ્રીયતાની સંકુચિતતા પર પ્રહાર કર્યા છે. તેમણે લખેલા પત્રો અનેક અનુભવો, લાગણીઓ અને નવા વિચારોનો સ્રોત ગણાય છે. પ્રતીકાત્મક નાટકોમાં તેમનું રકતાકારાબી સીમાસ્તંભ છે. ટાગોરે સર્જેલા સાહત્યનો અનેક ભાષાઓમાં અનુવાદ થયો છે. કેટલીક કૃતિઓનું તેમણે જાતે જ અંગ્રેજીમાં ભાષાંતર કર્યું હતું.

ટાગોરના ચુસ્ત પ્રશંસકો અને ભાવિકો તેમને ગુરુદેવ તરીકે ઓળખાવે છે. વાચકો અને સાહિત્યરસિકો માટે તે કવિવર છે, જેઓ માનવ સ્વભાવ, ધર્મ, રાષ્ટ્રવાદ, સ્વદેશાભિમાન, નારી ગૌરવ, નારી સંવેદના વંચિતોની વ્યથા સહિતના લગભગ તમામ વિષયોને સારી રીતે સમજે છે અને સમજાવે છે. વિદેશી વાચકો તેમને ભારતના સંતકવિ તરીકે ઓળખે છે. જેમનો સંદેશો પશ્ચિમી જગતમાં એકતા ટકાવી રાખવામાં મદદરૂપ બની શકે તેમ છે. વિદ્યાર્થીઓ માટે તેઓ સ્વપ્રદ્રષ્ટા શિક્ષણવિદ છે, શિક્ષણપધ્ધતિમાં વ્યાપેલી ગોખણપટ્ટીનો તેઓ હંમેશા વિરોધ કરતા હતા.

બાળકના મનને કલ્પનાની ઉડાન ભરવા માટે પાંખો આપવી જોઈએ તેવું તેઓ માનતા. પોતાના આ વિચારનો અમલ કરવા માટે જ તેમણે વિશ્વભારતીની સ્થાપના કરી હતી. જયાં પર્યાવરણના છાંયડા હેઠળ નવી પેઢીની બુધ્ધિ-કલ્પનાને ખીલવી શકાય.

વેદના અમુલ્ય વારસાને લોક બોલીમાં લોકો સુધી પહોંચાડવાનો એક સુંદર પ્રયાસ એટલે વેદવાણી

શબ્દ સમીપે

- નટવર હેડાઉ

ભારતીય સંસ્કૃતિના આધ્યાત્મિક સાહિત્યમાં સર્વ શ્રેષ્ઠ તથા માનવને સર્વ પ્રકારે મૂલ્યવાન અને ચારિત્રશિલ બનાવે તેવું સાહિત્ય આપણા વેદ છે. વેદમાંથી તમામ સાહિત્ય નિષ્પન્ન થયું છે એમ કહેવાય છે. જે સમગ્ર માવન જાત માટે પ્રેરણા અને પ્રોત્સાહન રૂપ તેમજ આશીર્વાદ સમાન છે.

વેદો સંસ્કૃત ભાષામાં લખાયેલ હોવાથી ભારતની અન્ય ભાષામાં સરળ અનુવાદ થયા છતાં વેદવાણી ખૂબ જ ઓછું ભણેલા તથા આર્થિક અને સામાજિક રીતે પછાત ગણાતા છેવાડાના માણસ સુધી પુરતા પ્રમાણમાં પહોંચી નથી. એક વાત એ પણ સત્ય છે કે પંડિતો, કર્મકાંડી બ્રાહ્મણો અને સંતોએ સામાન્ય માણસ સુધી વેદનું અમૃત પહોંચાડવાની તસ્દી લીધી નથી. જનસામાન્ય વેદના જ્ઞાન, અભ્યાસ અને પઠનથી દૂર રહે તેવા પ્રયાસો સ્થાપિત હિતોએ કર્યા છે ત્યારે આ ભયંકર અન્યાય સામે હિંમતથી ખુલ્લે આમ બળવો કરી વેદના માનવ મુલ્યોને સરળ ભાષામાં એટલે કે શ્લોકને લોક સુધી પહોંચાડવાનો એક સંનિષ્ઠ પ્રયાસ થયો છે જેની વાત મારે આજે તમારી સમક્ષ કરવી છે.

લોક ભારતીનું શિક્ષણ અને નટવરલાલ ખુરા, યશવંત ત્રિવેદી, નાનાભાઈ ભટ્ટ, મૂળશંકર ભટ્ટ અને મનુભાઈ પંચોલી જેવા સાક્ષરોના સાંનિધ્યમાં શિક્ષણ અને સંસ્કાર પામેલા પ્રતાપભાઈ પંડયા અમેરિકાની પાંચમી સફરે જવા નીકળ્યા ત્યારે મનમાં જે વિચાર હતો તેને તેમણે કાર્યાન્વિત કર્યો. સૌ પ્રથમ વેદોમાંથી ઉત્તમ ઋચાઓ શોધી તેનું ૪૦ હમામાં સરળ ભાષામાં લેખન કર્યું અને સુરતના 'ધબકાર', અમરેલીના 'અમરેલીના એકસપ્રેસ' કચ્છના 'આજકાલ' તેમજ તમન્ના જેવાં સામાયિકોમાં હમાવાર પ્રસિધ્ધ થતા લેખો દ્વારા જે લોકોને વેદના નજીક જવાનો પણ અધિકાર નહોતો તેમને ઘેર બેઠા વેદનું અમૃતપાન કરાવ્યું તેના અઢળક પ્રતિભાવોએ લેખકને આ લેખો પુસ્તકરૂપે પ્રગટ કરવા મજબૂર કર્યા. જેના કારણે સરળ તળપદી ભાષામાં આપણને વેદવાણી જેવું માતબર પુસ્તક પ્રાપ્ત થયું છે.

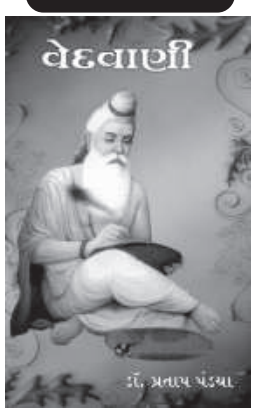

વેદવાણી પુસ્તકમાંથી પસાર થતાં જોઈ શકાય છે કે તેમાં કુલ ૪૦ લેખો પ્રગટ કરવામાં આવ્યા છે. જેમાં વેદ વાકયો કે વેદ વાણીને લેખકે મુખ્ય પાંચ વિભાગોમાં વહેંચી છે. જેથી ઋષિ વાણીને સમજવામાં સરળતા રહે જેમ કે (૧) બ્રાહ્મણ તત્વ (૨) આત્મબળ (૩) ચારિત્ર્ય નિર્માણ (૪) દુષ્ટવૃત્તિ નિવારણ અને (૫) પરિવાર અને સ્વાસ્થ્ય જેમાં પુસ્તકના પ્રથમ સાત પ્રકરણોમાં બ્રાહ્મણ તત્વને સમજાવતાં આખરે બ્રાહ્મણ વિશેનું મંતવ્ય વ્યકત કરતાં લેખક કહે છે કે : દરેક વ્યકિત પોતાના પરિવારના, રાજયના, રાષ્ટ્રના અને એનાથી આગળ વધી વિશ્વના વિકાસ માટે આળસ ખંખેરી સૌ પ્રથમ આત્માને ઓળખે, કારણ આત્મા એ જ પરમાત્મા છે. આ રીતે બ્રહ્મની ઓળખ મેળવી જગતને બ્રહ્મની ઓળખ કરાવે તે પણ જરુરી છે. પોતાના ઉચ્ચ વિચારો અને ઉત્તમ જ્ઞાનનું જગતને નિસ્વાર્થ ભાવે દાન કરીને સમગ્ર વિશ્વને ઉર્ધ્વગતિ કરાવે અને આ રીતે પોતાની જાતને વેદ કથિત વ્યાખ્યા મુજબ સાચા અર્થમાં બ્રાહ્મણ સિધ્ધ કહે. આ મુજબ જીવ તો કોઈ પણ જ્ઞાતિનો માણસ બ્રાહ્મણ છે અને આ મુજબ ન જીવતો હોય તો તે જન્મે બ્રાહ્મણ હોય તો પણ બ્રાહ્મણ નથી. તે પછીના તેમાં આત્મબળ અણમોલ ઔષધિ, સાચા અર્થમાં માનવ થઈએ, સત્ય ઉર્ફે વિજ્ઞાન ઉર્ફે ઈશ્વર, વર્તમાનને વધાવો તો ભવિષ્ય ભવ્ય થાય તેમાં લેખકે વેદોના મુલ્યોની વાત મુકવાની સાથે લોક સાહિત્યના દુહા ટાંકીને લખ્યું છે કે 'સત્તા, સમજણ, સંપત્તિ અને સંસ્કારી સંતાન સમય પારખી સમન્વય કરે ઉજળો મનુષ અવતાર' તે પછી ચારિત્ર્ય નિર્માણ. મુખ્ય નિષ્ઠ શિક્ષણ ઘડતર, ગીતા કોર્ટમાં નહીં, હાર્ટમાં રાખો ખુબ જ રોચક, માહિતીપ્રદ અને સરળતાથી વેદની વાતને આજના સંદર્ભે સમજાવે છે. તે પછીનાં પ્રકરણોમાં દુષ્ટવૃત્તિ નિવારણની વાત કરવામાં આવી છે. માનવી જો આત્મા અને હૃદયનો અવાજ સાંભળે અને એને અનુસરે તો દુષ્ટવૃત્તિ આપોઆપ બંધ થઈ જાય તે માટે યજુર્વેદમાં વર્ણવેલ ૧૪ પ્રકારની વૃત્તિઓની વાત લેખકે કરી છે. તેમાં લેખક જણાવે છે કે ૪ વૃત્તિઓ જીવન બગાડે છે અને દશવૃત્તિઓ જીવન સુધારે છે. એનો અર્થ એ થાય છે કે જીવન સુધારવા માટે વિકલ્પો વધુ છે. આ બધી વાતોને કુદરતના ઋણમાંથી મુકત થવું, સજ્જનો લઘુમતીમાં છે, ગ્રંથીઓ દૂર કરે તે ગ્રંથ મતદારો જાગે તો દુઃશાસનો ભાગે, ગામડીયા મને ગમે છે જેવા લેખો દ્વારા વેદની વાતને લોકજીવનની વાત સુધી લઈ જઈ લેખકે સામાન્ય જનમાં સમજ કેળવવાનો ભરપુર પ્રયાસ કર્યો છે.

તેથી જ પરિવાર અને સ્વાસ્થ્ય અંગેન વિચારોને પણ લોક ભોગ્ય શબ્દમાં અને સરળ રીતે સમજાય તેવાં ઉદાહરણો દ્વારા લેખકે લગ્ન નહીં, પરંતુ સંલગ્ન થવું જોઈએ, ઘરને સ્વર્ગ બનાવવાનો મંત્ર, ગૃહસ્થ નહીં, સદ્ ગૃહસ્થ બનીએ, સંસ્કાર હશે તો સંપત્તિ આવશે, બાળ ઉછેરના વેદમાં બતાવેલા સુંદર સુચનો અતિથિ દેવો ભવઃ, પહેલું સુખ તે જાતે નર્યા, તંદુરસ્ત અને મંદુરસ્તી, છ પ્રકારનો સંયમ, આત્માની ઓળખ, પેટને કબ્રસ્તાન બનાવશો નહીં, શરીર આત્માનું ઘર છે, બ્રહ્મચર્ય નો સાચો અર્થ, સદગુરુનું સદ્ ગ્રંથ સ્વરૂપ, વેદ, પાંચ પ્રકારના પવિત્ર કાર્યો, ખૂંદી તમે માની ધરતી જેવાં પ્રકરણો દ્વારા લેખકે સમાજ જીવન અને કુટુંબ જીવનમાં જીવનરીતી અને વેદવાણી શું કહે છે તેને સરસ રીતે સમજાવ્યું છે તો છેલ્લા પ્રકરણમાં સુખી થવાના વેદ કથિત ઉપાયોમાં લેખકે વેદના નવ સુત્રોને સુખી થવાનાં સોનેરી સૂત્રો કહ્યાં છે. તેને તેમણે આધુનિક જીવન શૈલીમાં કઈ રીતે અપનાવી, અજમાવી જીવનમાં ઉતારી શકાય તેની ખુબ સાદી સરળ ભાષામાં સમજ આપી છે.

એ રીતે જોઈએ તો 'વેદવાણી' મૌલિક વિચારોનું સર્જન છે. વેદને સમજવા અને સમજાવવા માટે ખૂબ ઓછા પ્રયાસો થયા છે. તેમાં આ તળપદી ભાષામાં લખાયેલી 'વેદવાણી' જ્ઞાનીઓ અને સામાન્યજન માટે રોચક પુરવાર થઈ રહી છે ત્યારે તેના લેખકને હૃદયના ઉમળકાથી આવકારી અભિનંદુ છું.

વેદવાણી
લેખક : ડો. પ્રતાપ પંડયા (શિક્ષણવિદ્)
પ્રકાશક : મૌલિક પ્રકાશન, ૨૦, શારદા સોસાયટી, જીનતાન રોડ, સુરેન્દ્રનગર
પ્રથમ આવૃત્તિ - ૨૦૧૩
કિંમત રૂ. ૨૦૦, પૃષ્ઠ - ૧૮૯

બેટીંગ પર બેટીંગ કરીને 'બોલ' ને 'ફિક્સ' કરવામાં આવે છે! આને કહેવાય ફેવીકોલ-ફિકસીંગ!

હળવાશની ક્ષણોમાં !

ફેવીકોલ - ફીકસીંગ !

- ચિત્રસેન શાહ

ઈલેકટ્રોનિક મીડિયાવાળાઓ માટે પ્લેટીનમ કાળ ચાલી રહ્યો છે! રોજ રોજ નીતનવા 'સન સજા ખેજ' ખુલાસા આવી રહ્યાં છે! 'બોલે બોલે સીકસર!' જેવો ઘાટ છે!

જો કે ચેનલવાળા ત્યારબાદ એકના એક ન્યૂઝ 'ચૂંઈગગમ'ની જેમ ચગળ્યા કરે છે- ક્રિકેટરો જેમ કરતા હોય છે તે જ રીતે! હવે ફિકસીંગ અંગે- થોડા વર્ષો પહેલા મેચ ફિક્સ થતી હતી, ત્યારબાદ ઓવર ફિક્સ થવા લાગી અને હવે તો 'બોલ' ફિકસ થવા લાગ્યા છે! બેટીંગ પર બેટીંગ કરીને 'બોલ' ને 'ફિક્સ' કરવામાં આવે છે! આને કહેવાય ફેવીકોલ-ફિકસીંગ! મેચની છેલ્લી ૧૫૦ સેકન્ડ તો બુકીઓ માટે જીવનમરણનો સવાલ બની જાય છે!

રમત સહિત કોઈપણ ફિલ્ડમાં પ્રમાણિકતા દેખાય નહીં ત્યારે 'નવરંગ'નું ગીત ગાવાની ઈચ્છા થાય.-

'તું છૂપી હૈ કહાં ?
મેં તડપતા યહાં..!'

બાકી તો શકુનિવૃત્તિ એ માનવજાતમાં મહાભારત કાળથી ચાલી આવે છે! યુધિષ્ઠિરે 'દ્રોપદી'ને જુગારમાં જ દાવમાં મૂકી હતીને! પરંતુ આમાં યુધિષ્ઠિરની ચતુરાઈ તરફ કોઈનું ધ્યાન નથી ગયું! યુધિષ્ઠિરે દાવામાં વડીલોપાર્જિત સહિયારી મિલ્કતની જેમ પાંડવોની સહિયારી પત્ની દ્રોપદીને દાવમાં મૂકી હતી! જો તે ધારત તો પોતાની બે આગવી પત્નીઓમાંથી એકને પણ મૂકી શકત!

(પાંડવોને દ્રોપદી ઉપરાંત દરેકને પોતાની આગવી પત્નીઓ પણ હતી!)

યુધિષ્ઠિર-૨ આગવી પત્નીઓ
દેવીકા અને વૈદેહી.
ભીમની ૨ પત્નીઓના નામ
હિડમ્બા, બલન્ધરા
અર્જુનને - ૩
શુભદ્રા, કુલુપી, ચિત્રાંગદા
સહદેવને -૧
વિજયા
નકૂલને - ૨
યેદુકુમારી, કરેણતી

(આમાં નામોમાં કદાચ ક્યાંક ભૂલચૂક હોઈ શકે છે! ત્યારે શેકસપિયરને યાદ કરી લેવો કે નામમાં શું છે?)

આ લેખ લખી રહ્યો હતો ત્યારે અમારા એક મિત્રે કહ્યું કે, દ્રોપદીને પાંચ પતિ હોવાના બીજા ફાયદા તો જે હશે તે પરંતુ પિકચર જોવા જવા માટેનો એક માટો ફાયદો હશે! દાખલા તરીકે દ્રોપદીને 'સીતાહરણ' પિકચર જોવાની ઈચ્છા થાય અને યુધિષ્ઠિર ના પાડે તો તેની પાસે બીજા ચાર વિકલ્પ ખુલ્લા રહે!

હવે આપણે ફિકસીંગની મૂળ વાત પર પણ આવીએ તો -

ફિકસીંગના રેલા રોજ રોજ નીતનવી સેલીબ્રિટીઝના પગ સુધી લંબાય છે! હવે તો કોને 'જેન્ટલમેન' માનવો તે એક યક્ષ પ્રશ્ન બની રહ્યો છે!

કોને 'સંત' માનવો ને કોને 'ફિકસર'?

લખતાં લખતાં આવું હું વિચારતો હતો ત્યાં મારા પત્નીએ રૂમમાં એન્ટર થતાં બૂમ પાડી- અરે, જુઓ રેલો તમારા પગ સુધી લંબાયો છે!

હું ચમકયો! ક્રિકેટની બાબતમાં તો હું 'ઓરંગઝેબ' છું.

'રેલો' મારા પગ નીચે આવે જ કઈ રીતે?

પરંતુ પછી નીચે જોતાં ખ્યાલ આવ્યો કે પાણીનો ગ્લાસ મારા ટેબલ પરથી પડી ગયો હતો જેનો રેલો મારા પગ સુધી લંબાતો હતો!

જેમ 'કોલગેટ' (કોલસા કૌભાંડ) ની કાળાશ પી.એમ. ઓફિસ સુધી લંબાતી હતી તે જ રીતે! થોડા દિવસ પહેલાં પ્રાઈમ મિનિસ્ટર મનમોહનસિંહે 'રિપાર્ટ કાર્ડ' રજૂ કરી જાતે જ 'સિંહની બોડ'માં હાથ નાખ્યો! 'રિપોર્ટ કાર્ડ'માં કૌભાંડો સિવાય કાંઈપણ રજૂ કરવા જેવું છે ખરું?

મનમોહનસિંહના નામ પરથી ગીરના 'સિંહ' યાદ આવી જાય છે. યાદ ભલે આવે પણ સર્કસના સિંહ અને જંગલના રાજાની સરખામણી થાય નહીં!

ગીરના સિંહને જે થિયરીના આધાર પર એમ.પી.માં ખસેડવાની વાત ચાલે છે તે જ થીયરી એમ.પી.ના